

Hoe is psychologische controle van vaders en moeders en het prosociaal gedrag van adolescenten gerelateerd? Is deze relatie verschillend voor jongens en meisjes?

Master Thesis

Universiteit Utrecht

Master Clinical Child, Family and Education Studies

Universiteit Utrecht

J.M. Ottenhof (7382340)

UU-SER registratienummer: 22-2008 (geregistreerd op 10/11/2022)

Supervisor: Marije van Meegen

Tweede beoordelaar: Inge van der Valk

Datum: 02-06-2023

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoek ‘Hoe is psychologische controle van vaders en moeders en het prosociaal gedrag van adolescenten gerelateerd? Is deze relatie verschillend voor jongens en meisjes?’. Dit onderzoek is geschreven in het kader van de master Clinical Child, Family and Education studies aan de Universiteit Utrecht. Met dit onderzoek is beoogd te achterhalen of psychologische controle uitgevoerd door zowel vaders als moeders een verklarende rol speelt in het prosociaal gedrag van adolescenten en of het zijn van een jongen of meisje hiermee samenhangt. Gezien het feit dat prosociaal gedrag minder onderzocht is dan probleemgedrag, hoop ik met het huidige onderzoek een bijdrage te kunnen leveren aan het wetenschappelijk kennisbestand en de praktijk. Bij deze wil ik mijn thesis-begeleider Marije van Meegen bedanken voor de inspiratie en ondersteuning.

Samenvatting

Hoewel prosociaal gedrag lijkt te fungeren als een beschermende factor bij het verminderen van probleemgedrag bij adolescenten zijn er nog veel vragen over wat het veroorzaakt. De literatuur suggereert dat psychologische controle van ouders mogelijk verband houdt met de prosociale ontwikkeling van adolescenten. In deze longitudinale studie is daarom de relatie tussen psychologische controle van vaders en moeders en het prosociaal gedrag van adolescenten onderzocht. Daarnaast is onderzocht of deze relatie verschilt voor jongens en meisjes. De steekproef bestond uit 497 adolescenten (*Mleeftijd* T2=14.03, 56.9% jongens), (*Mleeftijd* T3=15.03, 56.9% jongens) hun vaders (*Mleeftijd* T2=47.68; *Mleeftijd* T3=48.70) en moeders (*Mleeftijd* T2= 45.40; *Mleeftijd* T3=46.40), die deelnamen aan de longitudinale RADAR-studie (Research on Adolescent Development And Relationships). De adolescenten rapporteerden over hun prosociaal gedrag en ervaren psychologische controle door hun vaders en moeders. De data is geanalyseerd met behulp van PROCESS in SPSS. De resultaten toonden aan dat er een significante negatieve relatie is tussen moederlijke psychologische controle en het prosociaal gedrag van adolescenten. Deze significante relatie werd niet gevonden voor de psychologische controle van vaders. De relatie bleek in beide analyses niet te verschillen voor jongens en meisjes. De kennis dat moeders het prosociaal gedrag van adolescenten negatief kunnen beïnvloeden door psychologische controle, kan worden gebruikt voor behandelingen in het professionele veld. Aangezien er geen significante relatie werd gevonden voor vaders, wordt verder onderzoek aanbevolen. Daarnaast wordt aangeraden om de huidige onderzoeksvraag ook te onderzoeken bij adolescenten in de late adolescentiefase.

Trefwoorden: prosociaal gedrag, psychologische controle, geslacht, adolescentie, moeders, vaders

Abstract

Although prosocial behavior seems to act as a protective factor in reducing aggressive and problematic behavior in adolescents, many questions remain about what exactly causes it. The literature suggests that parental psychological control may be related to adolescent prosocial development. The current longitudinal study investigated the relation between parental psychological control and adolescents' prosocial behavior. In addition, it is investigated whether this relation is moderated by gender. The sample consisted of 497 adolescents (*Mage* T2=14.03, 56.9% boys), and who (*Mage* T3=15.03, 56.9% boys) and their fathers (*Mage* T2=47.68; *Mage* T3=48.70) and mothers (*Mage* T2= 45.40; *Mage* T3=46.40) which all participated in the longitudinal RADAR study (Research on Adolescent Development And Relationships). Adolescents reported on their prosocial behavior and on perceived psychological control from fathers and mothers. The data was analyzed with PROCESS in SPSS. The results showed that there is a significant negative relation between maternal psychological control and adolescents' prosocial behavior. This significant relation was not found for the psychological control performed by fathers. No moderation effect of gender was found in both analysis. The knowledge that mothers can negatively influence the prosocial behavior of adolescents through psychological control can be included in treatment in the professional field. As no significant relation was found for fathers, further research is recommended. Future research should also focus on the role of gender in the relation between psychological control and adolescents' prosocial behavior in late adolescence.

Keywords: prosocial behavior, psychological control, gender, adolescence, mothers, fathers

Theoretische inleiding

Prosociaal gedrag is gedrag dat erop is gericht om anderen vrijwillig te helpen zonder daarbij zelf een belang te hebben, zoals het doneren aan goede doelen, het troosten van leeftijdsgenoten of het uitvoeren van vrijwilligerswerk (Schoeps et al., 2020). Het is een belangrijk onderdeel van de individuele socialisatie van adolescenten en speelt een belangrijke rol in interactie met anderen. Het stelt individuen daarnaast in staat om een goede relatie met anderen te onderhouden en blijkt in die zin een effectieve manier te zijn om bij te dragen aan het geluk van mensen (Lai et al., 2020). Ook blijkt prosociaal gedrag als protectieve factor te fungeren in het reduceren van agressief en probleemgedrag bij adolescenten (Van der Graaff et al., 2012). Ondanks de grote impact van prosociaal gedrag op het leven van adolescenten is het historisch gezien minder onderzocht dan probleemgedrag waardoor er nog veel vragen bestaan over wat prosociaal gedrag precies veroorzaakt (DiLalla et al., 2020). Ouders lijken een belangrijke rol te spelen in de ontwikkeling van prosociaal gedrag bij adolescenten door middel van het uitoefenen van psychologische controle (Wong et al., 2020).

De hechtingstheorie sluit aan bij dit idee dat er een relatie is tussen ouders en het prosociaal gedrag van adolescenten. Hechting refereert naar de levenslange band tussen een kind en één of meer opvoeders (Bowlby, 1969). Op basis van de hechtingstheorie kan gesteld worden dat de hechting tussen ouder en kind een belangrijke rol speelt in het opbouwen van relaties en het ontwikkelen van prosociaal gedrag bij adolescenten (Andretta et al., 2015). Uit de literatuur blijkt dat veilige hechting positief samenhangt met gevoelens van optimisme en positieve opvattingen van anderen (Shaver et al., 2018). Dit draagt er aan bij dat wanneer adolescenten veilig gehecht zijn, zij gemakkelijker de aandacht op de behoeften van anderen kunnen richten en meer prosociaal gedrag vertonen (Mikulincer & Shaver, 2015). Daarentegen blijkt een meer onveilige hechting tussen kind en ouders bij te dragen aan meer gedragsproblemen en minder prosociaal gedrag (Oldfield et al., 2016; Pan et al., 2017).

Een opvoedingsstrategie van ouders die verband lijkt te houden met de prosociale ontwikkeling van adolescenten is het uitoefenen van psychologische controle (Barber & Harmon, 2002). Psychologische controle refereert naar de pogingen van ouders om de gedachten en emoties van hun kind te beïnvloeden, bijvoorbeeld door middel van het inspelen op het schuldgevoel (Scharf & Goldner, 2018). Het blijkt uit onderzoek dat een hoge mate van psychologische controle bijdraagt aan een beperkt sociaal aanpassingsvermogen van

adolescenten (Kuppens et al., 2013). Zo toont de meta-analyse van Wong et al., (2020) aan dat wanneer ouders psychologisch controlerend zijn, adolescenten minder geneigd zijn pro sociaal gedrag te laten zien. Andere studies tonen bovendien aan dat psychologische controle sterk samenhangt met internaliserende en externaliserende probleemgedragingen onder adolescenten zoals slachtofferschap van cyberpesten, depressie, suïcidale gedachten en sociale terugtrekking (Hsieh, 2020; Luebbe et al., 2017; Gorostiaga et al., 2019; Lin et al., 2020). Deze internaliserende problemen verminderen op hun beurt ook het pro sociaal gedrag (Fu et al., 2022).

Alhoewel bovenstaande studies het verband tussen ouderlijke psychologische controle en het pro sociaal gedrag van adolescenten hebben onderzocht, zijn deze studies veelal cross-sectioneel van aard, waardoor er geen uitspraak kan worden gedaan over de onderlinge relatie op lange termijn (Verhoeven, 2018). Door middel van het longitudinale karakter van het huidige onderzoek naar het verband tussen ouderlijke psychologische controle en het pro sociaal gedrag van adolescenten, kan worden aangetoond of er ook sprake is van voorspellende factoren.

Verschil tussen psychologische controle van vaders en moeders

Verwachte verschillen tussen vaders en moeders in de opvoeding zijn geworteld in de sociale leertheorie en genderrollen; zoals de veronderstelling dat moeders doorgaans meer tijd besteden aan huishoudelijke taken en de zorg voor kinderen dan vaders (Yaffe, 2020). Aangezien vaders en moeders waarschijnlijk bij verschillende soorten activiteiten betrokken zijn bij adolescenten, kunnen de mogelijkheden om gedrag te bevorderen en te modelleren per verzorger verschillen (Mastrotheodoros et al. 2019; McKinney en Renk 2008). Uit de literatuur blijkt dan ook dat vaders en moeders een unieke bijdrage hebben met betrekking tot de ontwikkeling van het pro sociaal gedrag bij adolescenten (Carlo et al. 2010; Lindsey et al. 2010). Zo ontdekten Lindsey et al. (2013) dat de emotionele expressie van moeders en vaders onafhankelijke effecten heeft op pro sociaal gedrag van adolescenten. Eerdere studies hebben zich met name gefocust op psychologische controle uitgevoerd door moeders of is er gebruik gemaakt van een gemiddelde score van vaders en moeders samen waardoor de rol van vaders nog onduidelijk is. In de huidige studie wordt apart gekeken naar psychologische controle uitgevoerd door vaders en moeders, zodat de unieke bijdrage van iedere ouder in kaart kan worden gebracht.

Verschillen in de relatie van psychologische controle en het geslacht van adolescenten

De gender intensification hypothese van Hill en Lynch (1983) stelt dat meisjes en jongens vanaf de adolescentie onder toenemende druk staan om zich aan te passen aan cultureel

gesanctioneerde rolpatronen (Priess et al., 2009). Zo wordt er van jongens vaak verwacht dat ze dapper en stoer zijn, terwijl van meisjes wordt verwacht dat ze vriendelijk en zachtvaardig zijn en oog hebben voor de emoties van anderen (Roden et al., 2021). Door deze eigenschappen zouden meisjes mogelijk gevoeliger kunnen zijn voor een techniek zoals psychologische controle, die gericht is op het beïnvloeden van emoties (Romm et al., 2020). Er blijkt echter een inconsistentie te bestaan in de literatuur. Zo tonen sommige studies aan dat psychologische controle meer schadelijk effect heeft op meisjes (Mandara & Pikes, 2008; Nelson & Crick, 2002). Waar andere studies weer meer negatieve effecten voor jongens aantonen (Morris et al., 2002; Soenens et al., 2008). Aangezien de relatie tussen ouderlijke psychologische controle en het prosociaal gedrag van adolescenten mogelijk verschilt voor jongens en meisjes, wordt geslacht meegenomen als moderator in het onderzoek.

Huidige studie

Alhoewel er wel wat empirisch bewijs is dat de opvoeding van ouders gelinkt kan worden aan de sociale ontwikkeling van adolescenten, heeft voorgaand onderzoek zich veelal gefocust op preventieprogramma's gericht op het probleemgedrag van jongeren. Het huidige onderzoek zal zich richten op de vraag hoe ouderlijke psychologische controle in verband staat met het prosociaal gedrag van adolescenten een jaar later. Dit leidt tot de volgende onderzoeksvraag: 'Hoe is psychologische controle van vaders en moeders en het prosociaal gedrag van adolescenten gerelateerd?' Uitgaande van de gevonden literatuur wordt er verwacht dat wanneer ouders meer psychologische controle tonen adolescenten minder prosociaal gedrag rapporteren een jaar later, dit wordt voor zowel moeders als vaders verwacht. Daarnaast wordt onderzocht of deze relatie verschilt voor jongens en meisjes. Gezien de belangrijke rol die geslacht nog steeds blijkt te spelen in hoe ouders hun kinderen behandelen wordt verwacht dat het geslacht van adolescenten een rol speelt in de relatie tussen ouderlijke psychologische controle en het prosociaal gedrag van adolescenten. Er wordt verwacht dat het verband sterker is voor meisjes als voor jongens.

Methode

Participanten

De steekproef in het huidige onderzoek bestaat uit $N=497$ Nederlandse adolescenten (56,9% jongen) en hun ouders die deelnamen aan de longitudinale RADAR-studie. De overgrote

meerderheid van de steekproef was van Nederlandse afkomst (97.9%), wat afwijkt van dit percentage in de Nederlandse populatie (72.86%) (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2023). Het huidige onderzoek maakt gebruik van twee meetmomenten, het eerste meetmoment is wave 2 (T2) en het tweede meetmoment is wave 3 (T3). Ik kies voor twee meetmomenten die elkaar opvolgen omdat er in deze tijdspanne zo min mogelijk factoren vanaf buitenaf kunnen samenhangen met de ontwikkeling van pro sociaal gedrag. Door het longitudinale karakter van de studie kan er bekeken worden of psychologische controle van ouders voorspellend is voor het pro sociaal gedrag van adolescenten een jaar later. Voor adolescenten geldt dat *Mleeftijd* T2=14.03 en *Mleeftijd* T3=15.03. Bij vaders is de *Mleeftijd* T2=47.70 en *Mleeftijd* T3=48.70, bij moeders is dit *Mleeftijd* T2= 45.40 en *Mleeftijd* T3=46.40.

Een belangrijk methodologisch probleem waar op gelet dient te worden in longitudinale studies is attritie ofwel uitval, wat kan leiden tot vertekening van de data. Er was sprake van minder dan 5% uitval in wave 3 ten opzichte van het aantal deelnemers in wave 2 (3.01%). Onderzoek heeft aangetoond dat minder dan 5% attritie minimale gevolgen heeft voor de validiteit, om deze reden zijn de betreffende participanten niet verwijderd uit de dataset (Pan & Zhan, 2020).

Procedure

Voor dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van de gegevens uit de RADAR-studie. RADAR is een onderzoek met een longitudinaal karakter dat zich richt op de interacties en conflicten van adolescenten met ouders en leeftijdgenoten, hun emotionele gemoedstoestand, persoonlijkheid, identiteit en internaliserend en externaliserend probleemgedrag. Adolescenten van 12 jaar oud zijn benaderd via 429 willekeurig geselecteerde basisscholen in 4 steden in West en Midden Nederland. Uiteindelijk zijn na een screening 1081 gezinnen benaderd voor deelname aan het onderzoek en zijn er 497 gezinnen overgebleven, zij gaven consent om mee te doen aan de studie. Alle adolescenten, beiden ouders, een broer of zus en daarnaast een vriend van de adolescent zijn gevolgd in een tijdspanne van 6 jaar (12 tot 18 jaar). In ieder onderzoeksjaar hebben de deelnemers meegedaan aan één thuis assessment en drie internet assessments. In totaal komt dit uit op 24 assessments gedurende de 6 jaar van de studie. Daarnaast is de RADAR-studie goedgekeurd door de Medisch Ethische Toetsing Commissie (METC).

Meetinstrumenten

Prosocial Behavior Instrument. Om pro sociaal gedrag van adolescenten te meten wordt

gebruik gemaakt van het Prosocial Behavior Instrument (PB; Caprara & Pastorelli, 1993). Dit is een subschaal van het Revised Self-Report of Agression and Social Behavior Measure. Het instrument bestaat uit 11 stellingen over interactie met anderen. Voorbeelditems zijn: ‘‘ik ben bereid om geld te lenen aan anderen als zij het echt nodig hebben’’ en ‘‘ik probeer anderen te betrekken in groepsactiviteiten’’. Er wordt een keuze gemaakt op een 7 puntsschaal waarbij (1: helemaal niet waar; 7: heel erg waar). De Cronbachs Alfa is berekend over de waves die worden gebruikt in het onderzoek, op T2 is deze .93, wat uitstekend is. Op T3 is de Cronbachs Alfa .92, dit is eveneens uitstekend en bevestigt de betrouwbaarheid van de vragenlijst (Field, 2018). Binnen het huidige onderzoek wordt er gebruik gemaakt van de zelfrapportage van adolescenten over hun sociaal gedrag.

Psychological Control Scale—Youth Self-Report. Om psychologische controle van vaders en moeders te meten wordt de Psychological Control Scale—Youth Self-Report (PCS-YSR; Barber, 1996) gebruikt. De PCS-YSR bestaat uit 8 stellingen die worden gescoord op een 5 puntsschaal van 1 (= helemaal niet van toepassing) tot 5 (= helemaal van toepassing). Een hoge score betekent hierbij een hoge mate van psychologische controle. Een voorbeeld item is: ‘‘verandert het onderwerp wanneer ik iets wil zeggen’’, deze stelling heeft dan betrekking op vader of moeder. De Cronbachs Alfa is berekend, deze is .84, wat goed is. Er wordt gebruik gemaakt van deze data ingevuld door de adolescent over ouders, zowel de data over moeder als de data over vader.

Plan van analyse

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden zullen er in SPSS twee multiple regressieanalyses worden uitgevoerd in PROCESS. Voor het uitvoeren van deze analyses zullen de assumpties worden gecontroleerd; lineariteit en uitschieters, normaal verdeelde y-scores, homoscedasticiteit en multicollineariteit. Sociaal gedrag in wave 3 wordt in beide analyses meegenomen als uitkomstvariabele. In de eerste analyse worden psychologische controle van vaders en geslacht meegenomen als onafhankelijke variabelen. In de tweede analyse worden psychologische controle van moeders en geslacht meegenomen als onafhankelijke variabelen. Daarnaast wordt sociaal gedrag in wave 2 in beide analyses meegenomen als controlevariabele. Door een covariaat op te nemen in de analyse wordt gecorrigeerd voor mogelijk invloed die de covariaat heeft op de uitkomstvariabele, wat bijdraagt aan de interne

validiteit van het onderzoek (Field, 2018). Voor beide analyses wordt een significantieniveau van .05 gehanteerd. Een uitgebreid analyseplan is te vinden in bijlage 1.

Resultaten

Voorafgaand aan het uitvoeren van de analyses zijn de volgende assumpties gecontroleerd; lineariteit en uitschieters, normaal verdeelde y-scores, homoscedasticiteit en multicollineariteit. Er is gecontroleerd voor lineariteit door middel van een spreidingsdiagram, waaruit blijkt dat er geen sprake is van lineariteit. Deze assumptie is dus geschonden waardoor we de resultaten met voorzichtigheid interpreteren. Er is gekeken naar uitschieters door middel van een boxplot per variabele, waarbij er voor iedere variabele meerdere uitschieters zijn gevonden. Om te onderzoeken of het verwijderen van de uitschieters een significant verschil oplevert zijn de analyses uitgevoerd met en zonder deze uitschieters. Het excluseren leverde geen significante verschillen op en dus zijn de uitschieters niet definitief verwijderd. De assumptie van normaal verdeelde y-scores is robuust ($30 >$ participanten per groep). Daarnaast blijkt dat de waardes van skewness voor iedere variabele rond een waarde tussen de -1 en +1 ligt, wat wijst op een acceptabele mate van normaalverdeeldheid. De assumptie van homoscedasticiteit is eveneens robuust aangezien de groepen ongeveer even groot zijn (Field, 2018). De assumptie van multicollineariteit is niet geschonden, aangezien de waardes van Tolerance kleiner zijn dan 0.2 en voor VIF niet groter zijn dan 10.

Beschrijvende statistieken

Tabel 1 geeft de beschrijvende statistieken en correlaties weer van psychologische controle van vaders, geslacht en prosociaal gedrag. De Pearson-correlatie wijst uit dat er een niet-significant, zwak verband bestaat tussen psychologische controle van vaders in wave 2 en prosociaal gedrag van adolescenten in wave 3 ($r = -.08$; $p = .11$). Er bestaat een niet significant, zwak verband tussen psychologische controle van vaders in wave 2 en geslacht van adolescenten ($r = .02$; $p = .66$).

Tabel 2 geeft de beschrijvende statistieken en correlaties weer van psychologische controle van moeders, geslacht en prosociaal gedrag. Er werd een significante, zwakke negatieve correlatie gevonden tussen psychologische controle van moeders in wave 2 en prosociaal gedrag van adolescenten in wave 3 ($r = -.10$; $p = .031$). Dit betekent dat een hoge mate van psychologische controle van moeders samenhangt met een lage mate van prosociaal gedrag van

adolescenten een jaar later. Ook wees de Pearson-correlatie uit dat er een significant zwak verband bestaat tussen het prosociaal gedrag van adolescenten in T3 en geslacht ($r = .30$; $p < .001$). Er is sprake van een niet-significante, zwakke correlatie tussen geslacht van adolescenten en psychologische controle van moeder in T2 ($r = .04$, $p = .41$).

Tabel 1

Correlaties en Beschrijvende Statistieken van Psychologische Controle Vader, Geslacht en Prosociaal Gedrag van Adolescenten

Variabele	1	2	3	N	Min.	Max.	M.	SD.
1. Psychologische controle vader T2				453	8.00	40.00	14.86	5.80
2. Geslacht adolescent ^a	.02			497				
3. Prosociaal gedrag adolescent T3	-.08	.30*		451	18.00	77.00	62.81	9.83

*Noot: * $p < .05$. N = aantal participanten. M = gemiddelde. SD = standaardafwijking. T2 = meetmoment wave 2. T3 = meetmoment wave 3. ^a1 = jongen, 2 = meisje.*

Tabel 2

Correlaties en Beschrijvende Statistieken van Psychologische Controle Moeder, Geslacht en Prosociaal Gedrag van Adolescenten

Variabele	1	2	3	N	Min.	Max.	M.	SD.
1. Psychologische controle moeder T2				466	8.00	39.00	13.97	5.45
2. Geslacht adolescent ^a	.04			497				
3. Prosociaal gedrag adolescent T3	-.10*	.30*		451	18.00	77.00	62.81	9.83

*Noot: * $p < .05$. N = aantal participanten. M = gemiddelde. SD = standaardafwijking. T2 = meetmoment wave 2. T3 = meetmoment wave 3. ^a1 = jongen, 2 = meisje.*

Onafhankelijke t-toets

Er is daarnaast een onafhankelijke t-toets uitgevoerd om de gemiddelde scores op prosociaal gedrag te vergelijken tussen jongens en meisjes. Zoals te zien is in tabel 3 scoren meisjes gemiddeld significant hoger op prosociaal gedrag in wave 3 dan jongens $t(449) = -6,71$; $p < .001$.

Tabel 3

Beschrijvende Statistieken voor Prosociaal Gedrag van Adolescenten, Jongen en Meisje

Geslacht	Jongen			Meisje		
	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Variabele						
Prosociaal gedrag adolescent T3	258	60.24	9.89	193	66.23	8.65

Noot: N = aantal participanten. M = gemiddelde. SD = standaardafwijking. T3 = meetmoment wave 3.

Regressieanalyses

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden of psychologische controle van vaders en moeders het prosociaal gedrag van adolescenten voorspelt en of deze relatie verschilt voor jongens en voor meisjes, zijn er verschillende moderatieanalyses in PROCESS uitgevoerd in SPSS. Deze analyses zijn afzonderlijk uitgevoerd voor psychologische controle van vaders en moeders.

De relatie tussen psychologische controle van vaders en het prosociaal gedrag van adolescenten en de rol van geslacht in deze relatie

Er is onderzocht of psychologische controle van vaders voorspellend is voor het prosociaal gedrag van adolescenten een jaar later. De resultaten zijn weergegeven in tabel 4. De variantie in prosociaal gedrag wordt voor 16.6% verklaard door psychologische controle van vaders, geslacht, de covariaat en de interactie tussen psychologische controle en geslacht. Het effect van psychologische controle van vaders op het prosociaal gedrag van adolescenten is niet significant, $b = -0.11$, 95% BCa CI [-0.255, 0.044]. Wat betekent dat psychologische controle van vaders geen significante voorspeller is van het prosociaal gedrag van adolescenten. Daarnaast is er gekeken of dit effect verschilt voor jongens en meisjes. Uit de PROCESS blijkt het interactie-effect van psychologische controle van vaders en geslacht niet significant, $b =$

0.17, 95% BCa CI [-0.132, 0.465]. Dit betekent dat de relatie tussen psychologische controle van vaders en prosociaal gedrag van adolescenten, niet anders is voor jongens en meisjes.

Tabel 4

Resultaten Moderatie Analyse met Psychologische Controle Vader als voorspeller, Geslacht als Moderator en Prosociaal Gedrag Adolescent als uitkomstvariabele (N=433)

Voorspeller	<i>b</i>	<i>SE</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Constante	49.06	2.56	19.13	<.001*
Psychologische controle vader T2	-.11	.08	-1.38	.168
Prosociaal gedrag adolescent T2 ^a	.22	.04	5.47	<0.001*
Geslacht ^b	4.52	.93	4.86	<0.001*
Psychologische controle vader T2 x Geslacht	.17	.15	1.10	.273

*Noot: *p < .05. ^a = Covariaat. ^{b1} = jongen, 2 = meisje. T2 = meet moment wave 2. T3 = meet moment wave 3. Constante = prosociaal gedrag adolescent.*

De relatie tussen psychologische controle van moeders en het prosociaal gedrag van adolescenten en de rol van geslacht in deze relatie

Vervolgens is er onderzocht of psychologische controle van moeders voorspellend is voor het prosociaal gedrag van adolescenten een jaar later. De variantie in prosociaal gedrag wordt voor 16.7% verklaard door psychologische controle van moeders, geslacht, de covariaat en de interactie tussen psychologische controle en geslacht. Het effect van psychologische controle van moeders op het prosociaal gedrag van adolescenten is significant, $b = -0.17$, 95% BCa CI [-0.329, -0.015]. Dit betekent dat psychologische controle van moeders een significante voorspeller is van het prosociaal gedrag van adolescenten. Dus wanneer moeders meer psychologische controle laten zien tonen adolescenten minder prosociaal gedrag een jaar later. Daarna is er gekeken of dit effect verschilt voor jongens en meisjes. Het interactie-effect van psychologische controle van moeder en geslacht is niet significant, (Tabel 5; $b = -0.03$, 95% BCa CI [-0.348, 0.284]). Dit betekent dat de relatie tussen psychologische controle van moeders en het prosociaal gedrag van adolescenten niet anders is voor jongens en meisjes.

Tabel 5

Resultaten Moderatie Analyse met Psychologische Controle Moeder als voorspeller, Geslacht als Moderator en Prosociaal Gedrag Adolescent als uitkomstvariabele (N=445)

Voorspeller	<i>b</i>	<i>SE</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Constante	48.82	2.53	19.31	<.001*
Psychologische controle moeder T2	-.17	.08	-2.16	.032*
Prosociaal gedrag adolescent T2 ^a	.23	.04	5.63	<0.001*
Geslacht ^b	4.53	.92	4.95	<0.001*
Psychologische controle moeder T2 x Geslacht	-.03	.16	-.20	.842

*Noot: *p < .05. ^a = Covariaat. ^{b1} = jongen, 2 = meisje. T2 = meet moment wave 2. T3 = meet moment wave 3. Constante = prosociaal gedrag adolescent.*

Discussie

Ondanks de grote impact van prosociaal gedrag op het leven van adolescenten is het historisch gezien minder onderzocht dan probleemgedrag waardoor er nog veel vragen bestaan over wat prosociaal gedrag precies veroorzaakt (DiLalla et al., 2020). Wel blijkt uit de literatuur dat prosociaal gedrag het probleemgedrag van adolescenten kan verminderen (McMahon & Washburn, 2003). Met deze wetenschap, kan kennis over de rol van ouderlijk gedrag op de prosociale ontwikkeling van adolescenten waardevolle inzichten opleveren over hoe ouders kunnen helpen om probleemgedrag van hun kinderen te voorkomen. Het doel van het huidige onderzoek met longitudinaal karakter was dan ook om zich te richten op de vraag hoe ouderlijke psychologische controle in verband staat met prosociaal gedrag bij adolescenten en in hoeverre dit verband anders is voor jongens en meisjes. In dit onderzoek is apart gekeken naar psychologische controle uitgevoerd door vaders en psychologische controle uitgevoerd door moeders, om mogelijke overeenkomsten en verschillen te signaleren. Voorgaande studies hebben zich namelijk met name gefocust op de manier waarop prosociaal gedrag beïnvloed wordt door moeders, zonder hierbij naar de unieke rol van vaders te kijken.

Er werd verwacht dat er een negatief verband zou zijn tussen ouderlijke psychologische controle en het prosociaal gedrag van adolescenten, zowel bij vaders als moeders. De gevonden resultaten zijn deels in lijn met de hypothesen. Zo werd er wel een significante negatieve relatie

gevonden tussen psychologische controle van moeders en het prosociaal gedrag van adolescenten, maar niet tussen psychologische controle van vaders en het prosociaal gedrag van adolescenten. Deze resultaten zijn niet geheel in overeenstemming met de gevonden literatuur. De literatuur suggereert dat een hogere mate van ouderlijke psychologische controle bijdraagt aan een beperkt sociaal aanpassingsvermogen van adolescenten (Kuppens et al., 2013). Gezien uit de studie van Guay et al., (2018) blijkt dat ouders doorgaans een vergelijkbaar niveau van controlerend gedrag rapporteren, werd verwacht dat dit zowel voor vaders als moeders zou gelden. Een mogelijke verklaring zou kunnen zijn dat, ondanks dat ouders doorgaans een vergelijkbaar niveau van controlerend gedrag rapporteren, dit een ander effect heeft wanneer het wordt uitgevoerd door vaders als door moeders. Zo blijkt het uit de literatuur dat opvoeding door vaders op een andere manier verband houdt met het gedrag van adolescenten dan die van moeders (Nomaguchi et al., 2017). Moeders leggen vaker nadruk op emotionele aspecten, waardoor psychologische controle van moeders mogelijk meer gericht is op het bevorderen van prosociaal gedrag en empathie, waarbij vaders zich meer richten op gedrag en het voorkomen van probleemgedrag. Een andere mogelijke verklaring voor het niet vinden van een significante relatie tussen psychologische controle van vaders en het prosociaal gedrag van adolescenten is dat er minder vaders hebben gerapporteerd dan moeders. Dit maakt dat de toets met vaders een minder grote power heeft dan die van moeders, wat de kans kleiner maakt dat er een significant effect gedetecteerd wordt (Field, 2018).

Daarnaast werd verwacht dat de relatie tussen ouderlijke psychologische controle en het prosociaal gedrag van adolescenten zou verschillen voor jongens en meisjes gezien uit meerdere studies blijkt dat psychologische controle een ander effect heeft op de mate waarin meisjes en jongens prosociaal gedrag laten (Mandara & Pikes, 2008; Nelson & Crick, 2002). De relatie bleek bij zowel psychologische controle van moeders als vaders niet te verschillen voor jongens en meisjes, wat dus niet in lijn is met de opgestelde hypothese. Een mogelijke verklaring zou kunnen zijn dat prosociaal gedrag is gemeten met zelfrapportagelijsten, wat gevoelig blijkt te zijn voor vertekeningen. Uit onderzoek blijkt namelijk dat individuen niet foutloos in staat zijn tot het beoordelen van eigen cognitieve processen en gedragspatronen (Leder, 2016; Robinson & Clore, 2002). Wat ook een rol zou kunnen spelen is dat de variabelen in het onderzoek slechts zijn gemeten op het moment dat de adolescenten zich bevonden in de vroege adolescentiefase. Zo blijkt uit het longitudinale onderzoek van Padilla-Walker et al., (2018) dat psychologische

controle gerapporteerd door adolescenten in de vroege adolescentiefase op een relatief laag niveau begon en geleidelijk toenam tot de leeftijd van 17 jaar, waar het zijn piek bereikte. Deze toenemende ervaringen van psychologische controle kunnen worden verklaard door de steeds meer toenemende autonomie van adolescenten (Keijsers en Poulin, 2013).

De huidige studie heeft een aantal sterke kanten en limitaties. Een sterke kant is er gebruik gemaakt van een grote steekproef, wat een grotere power oplevert (Field, 2018). Ook is de data onderdeel van het longitudinale onderzoek RADAR, waardoor de dataverzamelmethode consistent is. Door het longitudinale karakter kan je eveneens veranderingen in tijd waarnemen. Daarnaast blijkt de betrouwbaarheid van het meetinstrument Prosocial Behavior zowel in wave 2 ($\alpha = .93$) als in wave 3 ($\alpha = .92$) uitstekend te zijn en ook de betrouwbaarheid van het meetinstrument Psychological Control Scale—Youth Self-Report, blijkt goed te zijn ($\alpha = .83$). Ook heeft de huidige studie zich gefocust op de verschillen tussen vaders en moeders in de uitoefening van psychologische controle met betrekking tot het sociaal gedrag van adolescenten waardoor hun unieke bijdrage is onderzocht. Daarnaast kent de huidige studie een aantal limitaties. Zo is de steekproef geen goede weerspiegeling van de Nederlandse maatschappij gezien het een sample is met voornamelijk mensen met een hoge sociale economische status. Daarnaast ontbreekt het in de studie aan mensen met een niet-westerse achtergrond, er is sprake van exclusie van etniciteit. Ook het feit dat de variabelen slechts gemeten worden met een tijdsinterval van 1 jaar is een limitatie. Sommige veranderingen kunnen hierdoor mogelijk niet worden opgevangen, omdat deze bijvoorbeeld met name op de korte termijn zichtbaar zijn. Ook is het mogelijk dat participanten zich niet goed kunnen herinneren wat er in de tussentijd is gebeurd, wat klein leiden tot selectieve herinnering, waardoor de nauwkeurigheid in de metingen wordt aangetast.

Een aanbeveling voor vervolgonderzoek is om opnieuw de modererende rol van geslacht te onderzoeken in de relatie tussen ouderlijke psychologische controle en het sociaal gedrag van adolescenten, maar deze keer met een focus op adolescenten in de late adolescentiefase. Eveneens wordt het aangeraden om mensen met een lagere economische status en verschillende etniciteit te includeren in de studie. Daarnaast wordt aangeraden om gebruik te maken van verschillende tijdsintervallen, om mogelijke tussentijdse veranderingen ook te kunnen waarnemen, omdat zo een completer beeld kan ontstaan.

De huidige studie vult de bestaande literatuur aan doordat het zich heeft gericht op

verschillen tussen vaders en moeders in de uitoefening van psychologische controle met betrekking tot het pro sociaal gedrag van adolescenten. In het huidige onderzoek is aangetoond dat er een negatieve relatie is tussen de psychologische controle van moeders en het pro sociaal gedrag van adolescenten. Deze bevinding draagt bij aan het begrip van professionals over de factoren die een rol spelen bij veranderingen in pro sociaal gedrag en kan bijdragen aan de ontwikkeling van effectieve interventies voor ouders om de ontwikkeling van pro sociaal gedrag bij adolescenten te bevorderen.

Referenties

- Andretta, J. R., Ramirez, A. R., Barnes, M. R., Odom, T., Roberson-Adams, S., & Woodland, M. H. (2015). Perceived parental security profiles in African American adolescents involved in the juvenile justice system. *Journal of Family Psychology, 29*(6), 884–894. <https://doi.org/10.1037/fam0000105>
- Barber, B. K. & Harmon, E. L. (2002). Violating the self: Parental psychological control of children and adolescents. *Intrusive parenting: How psychological control affects children and adolescents.*, 15–52. <https://doi.org/10.1037/10422-002>
- Barber, B. K. (1996). Parental psychological control: Revisiting a neglected construct. *Child Development, 67*(6), 3296. <https://doi.org/10.2307/1131780>
- Bowlby, J. (1969). Attachment and loss. Vol. 1. Attachment. New York: Basic Books.
- Caprara, G. V., & Pastorelli, C. (1993). Early emotional instability, prosocial behaviour, and aggression: some methodological aspects. *European Journal of Personality, 7*(1), 19–36. <https://doi.org/10.1002/per.2410070103>
- Carlo, G., Knight, G. P., McGinley, M., Zamboanga, B. L., & Jarvis, L. B. (2010). The multidimensionality of prosocial behaviors and evidence of measurement equivalence in Mexican American and European American early adolescents. *Journal of Research on Adolescence, 20*(2), 334–358. <https://doi.org/10.1111/j.1532-7795.2010.00637.x>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2023). *Herkomst*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/herkomst>
- DiLalla, L., Mullineaux, P. & Elam, K. (2020). Twins. *Encyclopedia of Infant and Early Childhood Development, 398–407*. <https://doi.org/10.1016/b978-0-12-809324-5.22704-1>
- Field, A. (2018). *Discovering statistics using IBM SPSS Statistics*. SAGE Publications Ltd

- Fu, W., Pan, Q., Zhang, W. & Zhang, L. (2022). Understanding the relationship between parental psychological control and prosocial behavior in children in China: The role of self-efficacy and gender. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(18), 11821. <https://doi.org/10.3390/ijerph191811821>
- Gorostiaga, A., Aliri, J., Balluerka, N. & Lameirinhas, J. (2019). Parenting styles and internalizing symptoms in adolescence: A systematic literature review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(17), 3192. <https://doi.org/10.3390/ijerph16173192>
- Guay, F., Ratelle, C. F., Duchesne, S., & Dubois, P. H. (2018). Mothers' and fathers' autonomy-supportive and controlling behaviors: An analysis of interparental contributions. *Parenting: Science and Practice*, 18(1), 45–65. <https://doi.org/10.1080/15295192.2017.1337461>
- Hill, J., & Lynch, M. E. (1983). The intensification of gender-related role expectations during early adolescence. In *Springer eBooks* (pp. 201–228). https://doi.org/10.1007/978-1-4899-0354-9_10
- Hsieh, Y. P. (2020). Parental psychological control and adolescent cyberbullying victimisation and perpetration: the mediating roles of avoidance motivation and revenge motivation. *Asia Pacific Journal of Social Work and Development*, 30(3), 212–226. <https://doi.org/10.1080/02185385.2020.1776153>
- Keijsers, L., & Poulin, F. (2013). Developmental changes in parent–child communication throughout adolescence. *Developmental Psychology*, 49(12), 2301–2308. <https://doi.org/10.1037/a0032217>

- Kuppens, S., Laurent, L., Heyvaert, M. & Onghena, P. (2013). Associations between parental psychological control and relational aggression in children and adolescents: A multilevel and sequential meta-analysis. *Developmental Psychology, 49*(9), 1697–1712.
<https://doi.org/10.1037/a0030740>
- Lai, W., Yang, Z., Mao, Y., Zhang, Q., Chen, H. & Ma, J. (2020). When do good deeds lead to good feelings? Eudaimonic orientation moderates the happiness benefits of prosocial behavior. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 17*(11), 4053. <https://doi.org/10.3390/ijerph17114053>
- Leder, G. (2016). Know thyself? Questioning the theoretical foundations of cognitive behavioral therapy. *Review of Philosophy and Psychology, 8*(2), 391–410.
<https://doi.org/10.1007/s13164-016-0308-1>
- Lin, H., Harrist, A. W., Lansford, J. E., Pettit, G. S., Bates, J. E. & Dodge, K. A. (2020). Adolescent social withdrawal, parental psychological control, and parental knowledge across seven years: A developmental cascade model. *Journal of Adolescence, 81*(1), 124–134. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2020.04.007>
- Lindsey, E. O., Caldera, Y. M., & Rivera, M. (2013). Mother–child and father–child emotional expressiveness in Mexican American families and toddlers’ peer interactions. *Early Child Development and Care, 183*(3–4), 378–393.
<https://doi.org/10.1080/03004430.2012.711589>
- Lindsey, M. A., Joe, S., & Nebbitt, V. E. (2010). Family matters: The role of mental health stigma and social support on depressive symptoms and subsequent help seeking among African American boys. *Journal of Black Psychology, 36*(4), 458–482.
<https://doi.org/10.1177/0095798409355796>

- Luebbe, A. M., Tu, C. & Fredrick, J. W. (2017). Socialization goals, parental psychological control, and youth anxiety in Chinese students: Moderated indirect effects based on school type. *Journal of Youth and Adolescence*, 47(2), 413–429.
<https://doi.org/10.1007/s10964-017-0784-3>
- Mandara, J. & Pikes, C. L. (2008). Guilt trips and love withdrawal: Does mothers' use of psychological control predict depressive symptoms among African American adolescents?*. *Family Relations*, 57(5), 602–612. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2008.00526.x>
- Mastrotheodoros, S., Canário, C., Gugliandolo, M. C., Merkaš, M., & Keijsers, L. (2020). Family functioning and adolescent internalizing and externalizing problems: Disentangling between-, and within-family associations. *Journal of Youth and Adolescence*, 49(4), 804–817. <https://doi.org/10.1007/s10964-019-01094-z>
- McKinney, C., & Renk, K. (2008). Differential parenting between mothers and fathers. *Journal of Family Issues*, 29(6), 806–827. <https://doi.org/10.1177/0192513x07311222>
- McMahon, S. D. & Washburn, J. J. (2003). Violence prevention: An evaluation of program effects with urban African American students. *The Journal of Primary Prevention*, 24(1), 43–62. <https://doi.org/10.1023/a:1025075617356>
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2015). The psychological effects of the contextual activation of security-enhancing mental representations in adulthood. *Current opinion in psychology*, 1, 18–21. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2015.01.008>
- Morris, A. S., Steinberg, L., Sessa, F. M., Avenevoli, S., Silk, J. S. & Essex, M. J. (2002). Measuring children's perceptions of psychological control: Developmental and

- conceptual considerations. *Intrusive parenting: How psychological control affects children and adolescents.*, 125–159. <https://doi.org/10.1037/10422-005>
- Nelson, D. A. & Crick, N. R. (2002). Parental psychological control: Implications for childhood physical and relational aggression. *Intrusive parenting: How psychological control affects children and adolescents.*, 161–189. <https://doi.org/10.1037/10422-006>
- Nomaguchi, K., Brown, S. J., & Leyman, T. M. (2017). Fathers' participation in parenting and maternal parenting Stress: Variation by relationship status. *Journal of Family Issues*, 38(8), 1132–1156. <https://doi.org/10.1177/0192513x15623586>
- Oldfield, J., Humphrey, N., & Hebron, J. (2016). The role of parental and peer attachment relationships and school connectedness in predicting adolescent mental health outcomes. *Child and Adolescent Mental Health*, 21(1), 21–29. <https://doi.org/10.1111/camh.12108>
- Padilla-Walker, L. M., Memmott-Elison, M. K., & Coyne, S. M. (2018). Associations between prosocial and problem behavior from early to late adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 47(5), 961–975. <https://doi.org/10.1007/s10964-017-0736-y>
- Pan, Y., & Zhan, P. (2020). The impact of sample attrition on longitudinal learning diagnosis: A prolog. *Frontiers in Psychology*, 11. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.01051>
- Pan, Y., Hu, Y., Zhang, D., Ran, G., Li, B., Liu, C., Liu, G., Luo, S., & Chen, W. (2017). Parental and peer attachment and adolescents' behaviors: The mediating role of psychological suzhi in a longitudinal study. *Children and Youth Services Review*, 83, 218–225. <https://doi.org/10.1016/j.chidyouth.2017.10.038>
- Priess, H. A., Lindberg, S. M., & Hyde, J. S. (2009). Adolescent gender-role identity and mental health: gender intensification revisited. *Child Development*, 80(5), 1531–1544. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2009.01349.x>

- Robinson, M. D., & Clore, G. L. (2002). Belief and feeling: Evidence for an accessibility model of emotional self-report. *Psychological Bulletin*, *128*(6), 934–960. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.128.6.934>
- Roden, J., Mustafaj, M. & Saleem, M. (2021). Who else likes it? Perceived gender of social endorsers predicts gender equality support. *Computers in Human Behavior*, *118*, 106696. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2021.106696>
- Romm, K. F., Metzger, A., & Alvis, L. (2020). Parental psychological control and adolescent problematic outcomes: A multidimensional approach. *Journal of Child and Family Studies*, *29*(1), 195–207. <https://doi.org/10.1007/s10826-019-01545-y>
- Scharf, M. & Goldner, L. (2018). “If you really love me, you will do/be. . .”: Parental psychological control and its implications for children’s adjustment. *Developmental Review*, *49*, 16–30. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2018.07.002>
- Schoeps, K., Mónaco, E., Cotolí, A. & Montoya-Castilla, I. (2020). The impact of peer attachment on prosocial behavior, emotional difficulties and conduct problems in adolescence: The mediating role of empathy. *PLOS ONE*, *15*(1).<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0227627>
- Shaver, P. R., Mikulincer, M., & Cassidy, J. (2018). Attachment, caregiving in couple relationships, and prosocial behavior in the wider world. *Current opinion in psychology*, *25*, 16–20. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2018.02.009>
- Soenens, B., Luyckx, K., Vansteenkiste, M., Luyten, P., Duriez, B. & Goossens, L. (2008). Maladaptive perfectionism as an intervening variable between psychological control and adolescent depressive symptoms: A three-wave longitudinal study. *Journal of Family Psychology*, *22*(3), 465–474. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.22.3.465>

Van der Graaff, J., Branje, S., De Wied, M. & Meeus, W. (2012). The moderating role of empathy in the association between parental support and adolescent aggressive and delinquent Behavior. *Aggressive Behavior*, 38(5), 368–377.

<https://doi.org/10.1002/ab.21435>

Verhoeven, N. (2018). *Wat is onderzoek? Praktijkboek voor methoden en technieken*. Boom.

Wong, T. K. Y., Konishi, C. & Kong, X. (2020). Parenting and prosocial behaviors: A meta-analysis. *Social Development*, 30(2), 343–373. <https://doi.org/10.1111/sode.12481>

Yaffe, Y. (2020). Systematic review of the differences between mothers and fathers in parenting styles and practices. *Current Psychology*. <https://doi.org/10.1007/s12144-020-01014-6>

Bijlagen

Bijlage 1. Analyseplan

Om te onderzoeken of psychologische controle van vaders en moeders (de predictoren) prosociaal gedrag (afhankelijke variabele) voorspelt en of deze relaties gemodereerd worden door geslacht, worden er in deze studie twee multi-pele regressieanalyses uitgevoerd. De predictor in beide analyses en de afhankelijke variabele behoren tot het interval meetniveau. De moderator (geslacht) behoort tot het nominale/categorische meetniveau. De betrouwbaarheid van de schaalscores zal worden gecontroleerd. Zo zal er gecontroleerd worden op incomplete respondenten; deze zullen verwijderd worden wanneer er meer dan 20 procent mist. Ook zullen de eventuele items die zijn omgepoold opnieuw gecodeerd worden zodat een hoge score bij ieder item duidt op meer aanwezigheid van prosociaal gedrag en psychologische controle. Analyses worden uitgevoerd met behulp van PROCESS in het programma IBM SPSS Statistics.

Voorafgaand aan het uitvoeren van de analyses worden de assumpties gecontroleerd (lineariteit en uitschieters, normaal verdeelde y-scores, homoscedasticiteit en multicollineariteit). Lineariteit en uitschieters zullen gecontroleerd worden per predictor op een spreidingsdiagram. Normaal verdeelde y-scores zullen gecontroleerd worden door middel van een histogram. De voorwaarde van homoscedasticiteit houdt in dat de spreiding van de residuen per X-waarde ongeveer gelijk moet zijn. Dit wordt beoordeeld door de gestandaardiseerde residuen te plotten tegen de gestandaardiseerde voorspelde waardes. Als er voor elke voorspelde waarde (X-as) ongeveer evenveel spreiding is op de Y-as, dan is er voldaan aan de voorwaarde (Field, 2018). Multicollineariteit houdt in dat variabelen te sterk met elkaar gecorreleerd zijn, wat ervoor zorgt dat de regressie coëfficiënten minder betrouwbaar zijn. Voor multicollineariteit wordt gecontroleerd door in SPSS de statistieken van de tabel coëfficiënten te bekijken, hier geldt dat dat waardes voor Tolerance kleiner dan 0.2 en voor VIF groter dan 10 duiden op een mogelijk probleem.

Na het controleren van de assumpties worden er twee multi-pele regressie analyses uitgevoerd in PROCESS, voor vaders en moeders. Omdat er gebruik wordt gemaakt van PROCESS hoeven de continue predictoren niet gecentreerd te worden, in PROCESS worden alle variabelen namelijk automatisch gecentreerd. Het centreren van continue predictoren gaat multicollineariteit tegen en maakt regressie coëfficiënten meer betekenisvol. Met behulp van de resultaten uit de analyses kan vervolgens bekeken worden of bij vaders de relatie tussen

psychologische controle (predictor) en prosociaal gedrag (afhankelijke variabele) significant is. Ook voor de relatie tussen psychologische controle van moeder (predictor) en prosociaal gedrag (afhankelijke variabele) wordt dit bekeken. Daarnaast wordt bekeken in beide analyses of de relatie tussen psychologische controle en het prosociaal gedrag van adolescenten verschillend is voor de twee verschillende groepen (jongens en meisjes). Bij de analyses wordt er getoetst met een significantieniveau van .05. In PROCESS kan op twee manieren bekeken worden hoe de relatie er voor beiden groepen uitziet. Ten eerste worden de conditionele effecten beteken, daarnaast wordt de relatie tussen ouderlijke psychologische controle en prosociaal gedrag voor jongens en meisjes gevisualiseerd met behulp van Syntax.